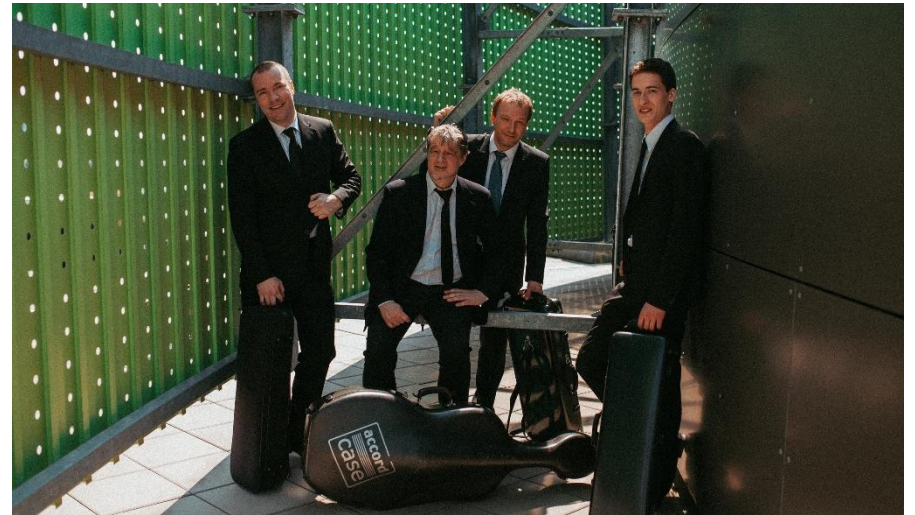

KAZALIŠNO-KONCERTNA DVORANA *IVANA BRLIĆ-MAŽURANIĆ*
I
FRANJEVAČKI SAMOSTAN U SLAVONSKOM BRODU

37. Brodsko glazbeno ljeto

ZAGREBAČKI KVARTET

PROGRAM

Antun Sorkočević: Simfonija za gudače u C-duru

Allegro

Joseph Haydn: Gudački kvartet u G-duru, op. 77 br. 1

Allegro moderato

Adagio

Menuetto

Finale

Antonín Dvořák: Gudački kvartet br. 12 u F-duru, op. 96, *Američki*

Allegro ma non troppo

Lento

Molto vivace

Finale: Vivace ma non troppo

ZAGREBAČKI KVARTET

Martin Krpan, violina

Davor Philips, violina

Hrvoje Philips, viola

Martin Jordan, violončelo

Osnovan kao prvi trajni i profesionalni ansambl svoje vrste na hrvatskoj glazbenoj sceni, **Zagrebački kvartet** prvi je koncert održao 25. travnja 1919. godine. Članovi su tada bili Václav Huml, prva violina, Milan Graf, druga violina, Ladislav Škatula (kanije Miranov), viola i Umberto Fabbri, violončelo – redom profesori na konzervatoriju u Zagrebu. Tijekom stotinu godina djelovanja svoj doprinos Zagrebačkom kvartetu dalo je tridesetak glazbenika među kojima su Stjepan Šulek, Josip Klima, Zlatko Balijski, Đorđe Trkulja, Marija Cobenzl, Goran Bakrač, Ante Živković, Josip Stojanović, Goran Končar, Sergej Evseev, Marin Maras i drugi, a današnji sastav čine Martin Krpan, braća Hrvoje i Davor Philips te Martin Jordan.

Od samih početaka Zagrebački je kvartet uspostavio visoke kriterije djelovanja koji ga i danas čine okosnicom zagrebačkog i hrvatskog kvartetškog muziciranja. Ansambl je rano formirao koncept svojih programa koje čini široki repertoarni raspon, od klasike, Haydna, Mozarta, Beethovena, Brahmsa, i tzv. željeznog kvartetškog repertoara, do suvremenih autora s posebnim naglaskom na hrvatsko stvaralaštvo.

U sezoni 1930./1931. članovi kreću na prvu inozemnu turneju po Češkoj i Njemačkoj stječući laskave kritike i epitet 'slavni'; redovito muziciranje diljem domovine i inozemna gostovanja praksa je koju su zadržali do danas. Osim po Europi u više navrata održali su velike turneje po Sjedinjenim Američkim Državama, bivšem Sovjetskom Savezu, Rusiji, Kanadi, Australiji, Novom Zelandu.

Ugled ansambla učvršćuju nove inozemne turneje i gostovanja na kojima devedesetih godina osobito skreću pažnju javnosti na ratna zbivanja u Hrvatskoj, nastupi od Concertgebouwa u Amsterdamu, praškog Rudolfinuma i londonskog St. John's Smith Squarea preko zgrade Ujedinjenih naroda u New Yorku do Guangyuan Concert Halla, izvedbe kapitalnih djela poput Bachova *Umijeća fuge* i Beethovenovih posljednjih gudačkih kvarteta, kao i *Sedam posljednjih Kristovih riječi* Josepha Haydna u kripti crkve Sv. Ane u Jeruzalemu.

Bogata diskografija Kvarteta uključuje izdanja za Jugoton, PGP RTB, Melodicom, Sastruphon, Nuova Era Records, ZYX Classic, RCA, Da Camera Magna, Croatia Records, ZG Zoe, Cantus/HDS i druge. Posljednje albume, s kvartetima Leoša Janáčka i Antonína Dvořáka te povijesni četverostruki album povodom stote obljetnice, objavila je etiketa Spona Classics.

Brojne nagrade i priznanja uključuju najvažnije nacionalne nagrade: od Nagrade grada Zagreba 1957. preko Nagrade *Milka Trnina*, Vjesnikove nagrade *Josip Štolcer Slavenski*, nagrada *Vladimir Nazor* i *Vatroslav Lisinski*, Povelje Republike Hrvatske za osobite zasluge u kulturi 1999., Nagrade grada Zagreba 2001., niza diskografskih nagrada *Porin* do nagrade *Vladimir Nazor* za životno djelo 2009. godine.

Povijest obitelji Sorkočević (Sorgo) seže još u 13. stoljeće kada su, kao trgovci žita, pružili Dubrovačkoj Republici veliku pomoć u nevolji i gladi koja je zadesila grad nakon strašnoga požara. Njihovu gestu Republika je primila sa zahvalnošću i uvrstila Sorkočeviće kao svoje građane. Pripadnici ove obitelji generacijama su se isticali u društvenom i političkom životu grada, a u glazbi je posebnu ulogu odigrao Luka Sorkočević, skladatelj prvih pretklasicističkih simfonija u povijesti hrvatske glazbe.

Glazba je u domu Sorkočevića bila jako važna jer je otac Luka omogućio glazbenu poduku svojoj djeci. **Antun Sorkočević** (1775. – 1841.) slijedio je očeve stope postavši diplomat i skladatelj, iako ga je vrlo rano izgubio. Mjesec dana nakon tragične očeve smrti 1789. godine, stric Miho, od tada i Antunov skrbnik, poslao ga je na školovanje u Rim. Antun je 1794. ušao u Veliko vijeće i prihvatio službeničke dužnosti u Dubrovniku. Nakon stričeve smrti vratio se u Rim, često putovao u obližnje europske gradove te se povremeno vraćao u Dubrovnik. Imenovan je 1806. opunomoćenikom Dubrovačke Republike kod Napoleona u Parizu, gdje je ubrzo dočekao pad Republike te ostao tamo živjeti do kraja života. Na francuskom jeziku pisao je povijesne i jezikoslovne studije, a u području glazbe ostavio je opus od pet orkestralnih simfonija/uvertira (koje su nastale u razdoblju od 1793. do 1803.), tri vokalno-instrumentalne sakralne skladbe, gudački kvartet te još nekoliko komornih skladbi.

Iako je njegov opus, barem koliko je za sada istražen, nevelik, on sadrži neke izuzetno važne stranice glazbene povijesti. Primjerice, skladao je prvu Sonatu za klavir četveroručno (1814.) u povijesti hrvatske glazbe te je prvi od svoje obitelji tiskom objavio jedno svoje djelo – bila je to *La preghiera* (*Molitva*) za glas i klavir tiskana u Parizu u zbirci salonskih popijevaka, a čija je kopija sačuvana u *British Museum* u Londonu.

Joseph Haydn (1732. – 1809.) najstariji je od triju skladatelja Prve bečke škole, koja tvori suštinu razdoblja klasicizma u povijesti glazbe. Pored toga, Haydna se danas s pravom smatra ocem formalnih oblika simfonije i gudačkog kvarteta. Iako ih on nije izmislio, kompozicijsko-stilski postupci koje je počeo dosljedno primjenjivati utrlj su put Mozartovim i Beethovenovim dosezima na tom području. Haydnov instrumentalni opus prilično je bogat pa tako ima i 68 gudačkih kvarteta. Prvi ciklus od šest kvarteta skladao je između 1755. i 1757. godine, posljednji gudački kvartet iz

1803. godine ostao je nedovršen, a u bogatom Haydnovu opusu posebno se ističu ciklusi *Pruskih*, *Ruskih* i *Erdödy* kvarteta te velebno kvartetsko ostvarenje *Sedam posljednjih Kristovih riječi na križu*.

Početkom 1799. godine, dvije godine nakon vrlo uspješnih *Erdödy* kvarteta, Haydn je pristao napisati ciklus od šest kvarteta za princa Josepha Franza Maximiliana von Lobkowitza. Princ je bio veliki ljubitelj glazbe, glazbenik amater koji je svirao violinu i violončelo, a pjevao je basovskom bojom glasa. "Svirao je od svitanja do sumraka i potrošio je bogatstvo na glazbenike. U njegovoj kući okupljalo se mnoštvo glazbenika koje je ugostio na kraljevski način", govorila je o njemu grofica Ludovika Thürrheim. Lobkowitz je bio važan mecena koji je podupirao umjetnost i glazbenike. Jedan od njegovih najpoznatijih "štićenika" bio je Ludwig van Beethoven, koji je princu posvetio nekoliko djela.

Do srpnja 1799. godine Haydn je, poštujući prinčevu narudžbu, završio dva kvarteta. Nadao se da će dovršiti i ostale, budući da je sve ranije kvartetske opuse skladao kao cikluse od po šest skladbi, što je bila uobičajena praksa u 18. stoljeću. Međutim, zbog sve lošijeg zdravlja tijekom iduće tri godine nije uspio u tom naumu. Dva gudačka kvarteta – prvi u G-duru, a drugi u F-duru, oba četverostavačna – objavljena 1802. godine kao op. 77 i s posvetom Lobkowitzu ostala su posljednja Haydnova dovršena djela u tom instrumentalnom mediju. Gudački kvartet u G-duru, op. 77 br. 1, u svakom stavku odiše iskustvom majstorstva klasicističkog instrumentalnog skladanja.

Dvanaest godina je prošlo kako **Antonín Dvořák** (1841. – 1904.) nije skladao gudački kvartet, sve do 1893. godine, kada je ljetovao u sjevernoameričkome gradiću Spillvilleu i upravo tamo napisao Gudački kvartet u F-duru, op. 96, kojemu je naknadno pridodana oznaka *Američki*. Ovaj kvartet, 9. simfonija *Iz Novoga svijeta* i *Slavenski plesovi* postali su prepoznatljivi dijelovi njegova opusa.

Dvořák je tri godine proveo u SAD-u (od 1892. do 1895.) obnašajući dužnost ravnatelja novoosnovanoga Nacionalnog glazbenog konzervatorija u New Yorku, a ljetovanje u gradiću u državi Iowa, koji je bio središte čeških doseljenika i time Dvořákova veza s domovinom za kojom je čeznuo, pružilo mu je potreban odmor. Rezultat je bio skladateljev dvanaesti po redu gudački kvartet, koji je nastao nedugo nakon popularne simfonije *Iz Novoga svijeta*, pa s njom dijeli slične impulse lirsko-dramatskoga spajanja čežnje za domovinom i američkoga narodnog melosa. Skladatelj je toliko brzo napredovao zapisujući svoje glazbene misli u crtovlje da je na posljednjoj stranici autografa, dovršenoga 10. lipnja 1893. godine, zabilježio svoje zadovoljstvo skladbom i zahvalnost Bogu na nadahnuću. Odmah po završetku Gudačkog kvarteta u F-duru, op. 96, posvetio se pisanju Gudačkog kvinteta u Es-duru, op. 97 (čiju instrumentaciju čini gudački kvartet s dodatnom violom), dovršivši i ovo djelo tijekom ljetovanja u Spillvilleu. Oba djela su u svojim podnaslovima okarakterizirana "američkima".

Na samu Novu godinu, dakle 1. siječnja 1894. godine, *Američki* je kvartet u Bostonu praisveo Gudački kvartet Kneisel, deset dana kasnije premijerno ga odsvirao i u New Yorku, a još iste godine djelo je tiskano u nakladi njemačkog izdavača Simrock. Ova Dvořákova komorna skladba puna je raskošnih tema u kojima se povremeno javlja pokoji prepoznatljiv znak, upečatljiv sinkopirani ritam, karakterističan melodijski obrat, prizvuk pentatonike ili harmonijska nijansa preuzeta iz češkog ili američkog folklora. Unatoč tomu, prvenstveno je riječ o djelu u kojemu se raznoliki elementi stapaju putem autentične majstorove invencije.

